

ת"פ 30518/10/20 - פרקליטות מחוז מרכז - פלילי נגד ניר הרוש

בית משפט השלום ברחובות

ת"פ 30518-10-20 פרקליטות מחוז מרכז - פלילי נ' הרוש
תיק חיצוני: 52731/2019
בפני כבוד השופטת קרן וקסלר
מאשימה פרקליטות מחוז מרכז - פלילי
נגד ניר הרוש
נאשם

החלטה

לפניי בקשה להפניית הנאשם לבית המשפט הקהילתי, חרף התנגדות המאשימה.

רקע עובדתי

ביום 8.10.2020 הוגש נגד הנאשם כתב אישום אוחז חמישה אישומים, המייחס לו עבירות התחזות כאדם אחר לפי סעיף 441 (רישא) בחוק העונשין, תשל"ז (להלן: חוק העונשין); קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 415 (סיפא) בחוק העונשין; זיוף מסמך בכוונה לקבל דבר בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 418 (סיפא) בחוק העונשין; ניסיון לקבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, לפי סעיפים 418 (סיפא) ו-25 בחוק העונשין; קבלת דבר במרמה, לפי סעיף 415 (רישא) לחוק העונשין; ושימוש במסמך מזויף, לפי סעיפים 420 ו-418 (סיפא) בחוק העונשין.

בהתאם לאמור בכתב האישום, המתלונן הינו אזרח ישראלי אשר במועדים הרלוונטיים התגורר מגורי קבע בפיליפינים. עובר לכתב האישום זייף הנאשם או מי מטעמו את תעודת הזהות של המתלונן ובהמשך לכך התחזה בשמו וקיבל במרמה כספים וכרטיסים חיוב מגופים שונים ורכש מוצרים במרמה, הכול כמפורט להלן.

על פי האישום הראשון, בחודש דצמבר 2018 זייף הנאשם או מי מטעמו תלושי שכר של "מנופי אבי" ותדפיסי חשבון עו"ש של בנק מזרחי טפחות הנושאים את שמו של המתלונן. בהמשך לכך קיבל אישור לפתיחת חשבון באמצעות המסמכים המזויפים ואז זייף את חתימת המתלונן והזמין ללא ידיעתו או הסכמתו כרטיס אשראי ופנקס שיקים הנושאים את שם המתלונן. החל מאותו יום, במספר מועדים, ביצע הנאשם משיכות מזומן, רכש מטבע זר בסניף דואר ישראל, ביצע עסקאות שונות בסכום כולל של 106,263 ₪ וכן ניסה לבצע עסקאות נוספות שלא צלחו, תוך שימוש בכרטיס האשראי שנופק לו ובאפליקציית הבנק.

על פי האישום השני, במהלך חודש דצמבר 2018 פנה הנאשם או מי מטעמו לחברה העוסקת בתיווך מתן הלוואות אשראי לאנשים פרטיים. הנאשם התחזה למתלונן, ביקש הלוואה ובהמשך לכך אושרה לו הלוואה בסך 48,000 ₪ בריבית 10%. למימוש הלוואה הזמנו עבור הנאשם שני כרטיסי אשראי של חברת "לאומי קארד". עם קבלת

הכרטיסים פנה הנאשם לחברת "לאומי קארד" תוך שהזדהה בשם המתלונן וביקש לזרז את מתן ההלוואה. בעקבות מצג השווא הועברו לידי הנאשם בהמשך אותו יום כספי ההלוואה. הנאשם משך את הכספים בהזדמנויות שונות כמפורט באישום הראשון ולא שילם לחברה את עמלת התיווך חרף ניסיונותיה ליצור עמו קשר.

על פי האישום השלישי, בתאריך 17.12.2018 רכש הנאשם תוך שהוא מתחזה למתלונן שני מכשירי טלפון סלולריים מסוג iPhone XR בסך ₪ 10,118.

על פי האישום הרביעי, בהמשך אותו יום רכש הנאשם בחנות אחרת 3 מכשירי טלפון סלולריים מסוג iPhone XR בסך ₪ 14,300, תוך הצגת תעודת הזהות המזויפת. לצורך מימון התשלום נטל הלוואה מחברת "מימון ישיר" לאחר שהזדהה בשם המתלונן. מספר ימים לאחר מכן, בשתי הזדמנויות, ניסה הנאשם לקחת הלוואות נוספות מחברת "מימון ישיר", אולם העסקה לא אושרה.

על פי האישום החמישי, בתאריך 19.12.2018 ניסה הנאשם או מי מטעמו לקחת הלוואה בסך ₪ 18,000 דרך חברת "ישראלכרט", תוך שזיף תדפיס חשבון עו"ש הנושא את שמו של המתלונן ופרטי חשבון בנק שפתח על שמו והציג לחברת האשראי את המסמך המזויף בצירוף תעודת הזהות המזויפת של המתלונן. במקביל לטיפול בבקשת ההלוואה פנה הנאשם לחברת "ישראלכרט" וביקש להנפיק על שם המתלונן כרטיס אשראי בעל שיוך לקבוצת "רמי לוי". מספר ימים לאחר מכן הגיע הנאשם לתחנת דלק לצורך קבלת הכרטיס ומסמכי ההלוואה ובנסיבות אלה נעצר בידי המשטרה.

ביום 28.11.2021, לאחר דיון שנערך שלא לפרוטוקול, הפנה בית המשפט את הנאשם לשירות המבחן לצורך בדיקת התאמת ראשונית לבית המשפט הקהילתי.

תסקיר מיום 27.2.2022 סקר את קורותיו של הנאשם: הנאשם תאר ילדות תקינה ללא אירועים חריגים. לדבריו הרקע לחשדות המיוחסים לו הוא חובות לשוק האפור סביב עסקים עצמאיים שקרסו והפעלתו על ידי גורמים עברייניים לשם החזר החוב. כיום נמצא בהליך הסדר חובות של חדלות פירעון לצורך שיקומו הכלכלי ואינו קשור לאותם גורמים. שירות המבחן התרשם שהנאשם ניסה להציג תדמית עצמית חיובית ונורמטיבית, התקשה להצביע על קשיים בחייו הדורשים תכנית שיקום הוליסטית או על דפוסי התנהגות הדורשים שינוי על מנת להימנע מהתנהלות עוברת חוק. הנאשם תאר דאגה מעונש מאסר הצפוי לו אם לא ישתלב בהליך שיקומי והביע מוטיבציה להליך כזה על מנת להעמיק במעשיו ובדפוסי בתחומי המרמה והתעבורה.

על אף הערכה כי ההליך הקהילתי עשוי להוות מסגרת מלווה, מפקחת ומדרבנת להליך שיקום וכן להפחתת הסיכון במצבו, לא המליץ שירות המבחן על השתלבותו של הנאשם בבית המשפט הקהילתי מהטעם שבאותה עת עמד הנאשם לרצות עונש מאסר בעבודות שירות למשך שישה חודשים בגין עבירות תעבורה ולפיכך לא יתפנה להליך שיקום כוללני.

בהמשך לכך, ביום 3.4.2022 הציגו הצדדים הסדר טיעון. הנאשם הודה והורשע בעובדות כתב אישום מתוקן והופנה לשירות המבחן לצורך קבלת תסקיר, אשר יתייחס, בין היתר, לעתירת ההגנה להארכת מאסר על תנאי בן 4 חודשים התלוי ועומד נגדו. לא גובשה הסכמה לעניין העונש.

תסקיר מיום 13.11.2022 סקר בהרחבה את קורותיו של הנאשם. בשיחה עדכנית שנערכה עמו הודה הנאשם בביצוע העבירות אם כי טען שביצע אותן בלית ברירה נוכח חובות שצבר בשוק האפור ודרישתם של גורמים עברייניים להם חב כספים, אשר לוו באיומים על חייו וחיי משפחתו, כי יבצע את העבירות לשם כיסוי החוב. הנאשם התקשה להצביע על דפוסי מרמה אצלו אולם הביע נכונות להשתלב בטיפול. כמו כן הביע חשש כי מאסר יביא לפגיעה משמעותית במצבו וביכולתו להמשיך בהליך השינוי והשיקום שהחל לאחרונה.

שירות המבחן התרשם שהנאשם מתפקד באופן רציף ופועל להסדרת החובות. בצד זאת, ניכר שמצמצם וממזער את חלקו בביצוע עבירות, הוא נעדר מערכות תמיכה על רקע קשר מורכב עם משפחתו ובמצבי לחץ עלול להגמיש את הגבולות והערכים על פיהם מתאר שמתנהל בדרך כלל. נוכח עמדותיו של הנאשם ומאחר שטרם סיים את עבודות השירות, נמנע שירות המבחן מבחינה נוספת של התאמת הנאשם להליך בבית המשפט הקהילתי וביקש את דחיית הדיון על מנת להפנותו לקבוצה טיפולית.

בתסקיר מיום 26.3.2023 עדכן שירות המבחן שהנאשם השתתף בסדנה חד יומית להכנה לטיפול, נמצא מתאים להשתלב בקבוצה בתחום המרמה והשתלב בה בראשית חודש מרץ. הנאשם פעיל בקבוצה, משתף בפתיחות וניכר שמעוניין להיעזר בהליך הטיפול. הנאשם סיים את ריצוי עבודות השירות, עובד באופן סדיר, מתמודד עם חובות כספיים ונעזר בסיוע המשפטי בהליך ההסדר של חובותיו.

נוכח סיום עבודות השירות ועל רקע צרכים טיפוליים במספר תחומים- הכספי, תחום התעבורה, בתחום המרמה וכן במערכות יחסים, סבר שירות המבחן שיש מקום לשקול בשנית את הפנייתו של הנאשם לבית המשפט הקהילתי ולחילופין ביקש את דחיית הדיון על מנת להעמיק בבחינת יכולתו של הנאשם להיתרם מההליך הטיפול.

בתאריך 2.4.2023 התקיים דיון בפני כב' השופטת דיבון סגל. ב"כ הנאשם חזרה על בקשתה להפנות את הנאשם לבית המשפט הקהילתי, נוכח האמור בתסקיר וסיום עבודות השירות ואילו ב"כ המאשימה התנגדה לבקשה תוך שהפנתה לתחום שנלווה למעשי הנאשם, סכום המרמה הגבוה וביצוע המעשים בעוד שמאסר על תנאי מרחף מעל לראשו. עוד טענה ציינה, כי כתב האישום הוגש בשנת 2020 ומאז לא השתלב הנאשם בכל הליך טיפולי.

לאחר ששמע את טענות הצדדים מצא בית המשפט לאפשר דחיה נוספת על מנת לבחון את העמקתו של הנאשם בטיפול, טרם החלטה באשר לאפשרות העברתו לבית המשפט הקהילתי.

ביום 15.6.2023 פנה שירות המבחן לבית המשפט בבקשה לדחיית הגשת התסקיר לחודש נובמבר, שכן לא עלה בידי להיפגש עם הנאשם פעם נוספת ולפיכך אין בידי להציג תמונה מלאה ביחס להליך הטיפול.

נוכח האמור, הוריתי על דחיית מועד הטיעונים לעונש ליום 26.11.23. לבקשת הצדדים קיימתי דיון נוסף בבקשה ביום 10.9.23 על מנת שניתן לתת בה החלטה עוד עובר למועד הטיעונים לעונש.

ב"כ הנאשם סומכת ידיה על עמדתו העקבית של שירות המבחן, אשר מצא את הנאשם מתאים לבית המשפט הקהילתי. הפנתה לחלוף הזמן המשמעותי מאז העבירות, לכך שכתב האישום תוקן כך שמיוחסת לנאשם עבירה אחת של פשע-קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, ואילו יתר העבירות הן עבירות עוון. עוד ביקשה להתחשב בכך שהנאשם נטל אחריות מהרגע הראשון וביקש לאפשר לו לתקן את דרכיו. הטעימה כי עמדת המאשימה למאסר בפועל, חומרת העבירות ואף קיומו של מאסר על תנאי אינם אמורים לשמש אבן נגף בדרכו של הנאשם, אלא נהפוך הוא- בית המשפט הקהילתי נועד דווקא לאלה המואשמים בעבירות חמורות יחסית, הצפויים למאסר בפועל על מנת למנוע עבריינות חוזרת באמצעות פיקוח הדוק והליך טיפולי כוללני.

ב"כ המאשימה הפנה לדברי ההסבר להצעת החוק הנוגעת להסדרת פעולתם של בתי המשפט הקילתיים, עמד על אופיו של ההליך הקהילתי, אשר דורש שיתוף פעולה של התביעה והתחייבות שלה שלא לעתור לעונש מאסר בפועל אם הנאשם ישלים בהצלחה את ההליך הטיפולי. הבהיר כי כל מקרה נבחן לגופו ואין למאשימה עמדה עקרונית כנגד העברת תיקי מרמה להליך בבית המשפט הקהילתי, אולם בעניינו של הנאשם, נוכח ריבוי עבירות המרמה שביצע, היקפן והתחכום שנלווה אליהם ובפרט כשהמעשים בוצעו חרף קיומו של מאסר על תנאי, לא תסכים המאשימה להסתפק בעונש קל יותר. עוד טען, כי לא הוצגו צרכים מיוחדים של הנאשם המצדיקים הפנייתו של הנאשם לבית המשפט הקהילתי וניכר כי יש לצרכיו מענה בהליך השיקומי שעובר במסגרת שירות המבחן.

דין

מטרת ההליך בבית המשפט הקהילתי, כפי שהוגדרה במסגרת תיקון מס' 92 בחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, סעיף 220א להוראת השעה היא **"להביא לשיקום הנאשם בקהילה ולסייע בטיפול בבעיות שברקע ביצוע העבירה בפיקוח הדוק של בית משפט קהילתי כתחליף למאסר בפועל, אם הנאשם סיים בהצלחה את ההליך, ובשיתוף פעולה של בעלי התפקידים בהליך הפלילי והקהילה"**.

על תכלית החוק עמד בית המשפט העליון ברע"פ 26/23 ניקולאי יז'כין נ' מדינת ישראל (31.1.2023): **"בשנים האחרונות פועלים בתי משפט קהילתיים, אשר עיקר תכליתם שיקום נאשמים במסגרת הקהילה, על מנת למנוע פשיעה עתידית ולהפחית מועדות (בלועזית רִצְדִּיבִּיזְם) מטעם הנאשמים. בתי המשפט הקהילתיים פועלים תוך מטרה להשיב נאשמים אל דרך הישר, לשקמם ולשלבם כאנשים יצרניים אל תוך הקהילה - ומטרה זו מועדפת בהליכים אלו, על פני המטרה המסורתית של דיני העונשין שהיא ענישה בהתאם לעקרון ההלימה. זאת, מפני שנמצא כי הענישה, במקרים המגיעים אל בתי המשפט הקהילתיים, אינה מובילה להפחתת הסיכון להישנות העבירות, במה שמכונה תופעה של "דלת מסתובבת", בגדרה הנאשם מבלה חלק מזמנו בביצוע עבירות וחלק מזמנו בריצוי מאסר בגין כך - וחוזר חלילה. מטרת בתי המשפט לספק חלופה ל"דלת מסתובבת" זו, באמצעות גישה לא-יריבה, בה התביעה וההגנה מקדמות יחד את האינטרס הציבורי-קהילתי שהוא מניעת עבריינות, הפוגעת באיכות חיי הקהילה (להרחבה, ראו: שמואל מלמד "השופט הקהילתי" מעשי משפט יד, 221 (2023))"**.

סעיף 220ד בחוק סדר הדין הפלילי מתווה את התנאים להעברת הדין ואת השיקולים שעל בית המשפט לשקול,

ובניהם הכרה של הנאשם במעורבותו באירוע, הסכמתו להשתתף בהליך והסיוע שהנאשם יבצע עבירות נוספות, בשים לב לבעיות שברקע ביצוע העבירה.

אוכלוסיית היעד של בתי המשפט הקהילתיים היא אלה המואשמים בעבירות חמורות שבעניינם הודיעה התביעה כי העונש המתאים להם בעטיין של אותן עבירות, לולא ההליך הטיפולי, הוא מאסר בפועל ממש ואף לא בעבודות שירות (סעיף 220ד(א)(6)). הוראה משלימה לתנאי זה נמצא בסעיף 220ד(א)(8) הקובע תנאי נוסף ולפיו "**התובע הודיע כי אם הנאשם יעמוד בהצלחה בתוכנית השיקום, הוא לא יבקש מבית המשפט להטיל על הנאשם, אם יורשע, עונש של מאסר בפועל**".

הרציונל לקבלת עמדת התביעה בנוגע לעמדתה לעונש כבר בשלב המקדמי של ההליך מובא בדברי ההסבר להצעת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 91 והוראת שעה) (בתי משפט קהילתיים), התשפ"ב 2021, שם הובהר, כי עמדה של המאשימה לפיה גם אם יעמוד הנאשם בהצלחה בתוכנית השיקום תעתור למאסר בפועל, בין השאר, בשל חומרת העבירה, תרוקן מתוכן את ההליך הקהילתי שכן גזירת עונש שאינו מאסר בפועל היא תוצאה מתחייבת מעמידה בהצלחה בתוכנית. על אף האמור, רשאי בית המשפט להורות, מטעמים מיוחדים שיירשמו, כי עניינו של נאשם יהיה נדון בבית המשפט הקהילתי, גם אם לא התקיימו התנאים האמורים. במקרה בו הועבר התיק חרף התנגדות המאשימה, יובא עניינו של הנאשם גם לפני שופט קהילתי שידון בדבר התאמת העניין לדיון בבית משפט קהילתי.

בדברי ההסבר הובהר בהקשר זה כי התביעה מביאה לידי ביטוי את עיקרון ההלימה ואת השיקולים של הגנה על שלום הציבור כמו גם את עמדת נפגע העבירה ושיקולים אלה נשקלים אף הם במסגרת ההחלטה אם להעביר את התיק לבית המשפט הקהילתי. נוכח המשקל הרב שמיוחס לעמדת התביעה, העברת התיק בניגוד לעמדתה תיעשה רק במקרים יוצאי דופן ומטעמים מיוחדים שיירשמו: "**בין השאר בשל מאפיין השיתופיות וההסמכה של ההליך הקהילתי ושל העבודה המשולבת והמתואמת של צוות בית המשפט, ובכלל זה התובע, ופעילותו של בית המשפט בדרך שאינה אדברסרית**". מטעם זה קבע המחוקק מנגנון בקרה כפולה ובמקרים בהם סבור בית המשפט כי ישנה הצדקה לחרוג מהכלל ולהעביר את התיק לבית המשפט הקהילתי חרף עמדת התביעה, ניתנת לתביעה הזדמנות נוספת להביע את עמדתה במסגרת דיון שיערך לפני שופט קהילתי שידון בדבר התאמת העניין לדיון בבית משפט קהילתי (סעיף 220 ד(ב)).

לאחר שבחנתי את טענות הצדדים הגעתי לכלל מסקנה כי אין מדובר במקרה חריג ויוצא דופן המצדיק העברת התיק לבית המשפט הקהילתי בניגוד לעמדת התביעה.

צודקת ב"כ הנאשם כי חומרת העבירה, כשלעצמה, איננה מהווה חסם בפני העברת התיק להליך בבית המשפט הקהילתי ואף לא קיומו של עבר פלילי או מאסר על תנאי שהינו בר או חב הפעלה, שהרי מטבע הדברים נאשמים המועדים לעבריינות חוזרת הם אלה שכבר הורשעו בעבר (ראו רע"פ 26/23 לעיל). עם זאת, ועל אף שיתכן שעמדת התביעה תשתנה בסופו של יום, לא ניתן להתעלם מההצהרה לפיה תעמוד על ריצוי מאסר בפועל גם אם הנאשם ישלים הליך שיקומי, כך שניהול ההליך בצילה על עמדה זו של התביעה עשוי להערים קשיים על ההליך כולו. יש לציין כי חשיבות עמדת התביעה קיבלה הכרה עוד עובר לחקיקת הוראת השעה, בנוהל ההפעלה שעל לפיו פעלו בתי המשפט

הקהילתיים, לפיו בין יתר אמות המידה שנקבעו יש לתת משקל גם לעמדת התביעה ואף נפסק כי דרך המלך היא לפעול בהסכמה ובשיתוף פעולה של הצדדים ואילו רק במקרים חריגים יופנה הנאשם לבית המשפט הקהילתי על אף שלא התקיימו כל התנאים המוגדרים בנוהל (עפ"ג (חי') 13435-09-20 **האני אלחג' נ' מדינת ישראל** (10.12.2020)).

אשר לתנאי הנוגע לנטילת אחריות, הנאשם אכן הודה בכתב אישום מתוקן ונטל אחריות על מעשיו, אולם על הודיה זו מעיבה עמדתו בפני שירות המבחן כי ביצע את העבירות בליט ברירה ותחת איומים. בהקשר זה חשוב להעיר כי מהתסקיר מיום 13.11.2022 עלה ששירות המבחן נמנע מלבחון בשנית את התאמת הנאשם להליך הקהילתי לא רק בשל ריצוי עבודות השירות אלא גם על רקע עמדותיו הממזערות את חלקו בביצוע העבירות.

אף שנתתי דעתי לסיכון שנשקף מהנאשם שחזר לבצע עבירות הפוגעות ברכושם של אחרים, חרף קיומו של מאסר על תנאי, קשה לומר שמדובר בעבריין רציוויסט, בשים לב לכך שהעבירות בהן הורשע בוצעו בשנת 2018 ומאז לא הוגשו נגדו כתבי אישום נוספים. גם לדידו של הנאשם גורמי הסיכון להישנות עבירות כבר אינם קיימים, נוכח הליך הסדר החובות וניתוק הקשר עם הגורמים השליליים שלשיתו הביאוהו לביצוע העבירות.

מהתסקירים עלה שהנאשם מחזיק בתעסוקה יציבה, מלווה על ידי הסיוע המשפטי להסדרת חובותיו במסגרת הליך חדלות פירעון וכן שולב בהליך טיפולי בתחום עבירות המרמה בשירות המבחן. במילים אחרות, נראה כי צרכיו זוכים למענה הולם גם במסגרת ההליך הפלילי, בסיוע שירות המבחן, ואין מדובר בצרכים ייחודיים.

סוף דבר- הבקשה נדחית.

המזכירות תשלח את ההחלטה לצדדים ולשירות המבחן.

ניתנה היום, ט' חשוון תשפ"ד, 24 אוקטובר 2023, בהעדר הצדדים.